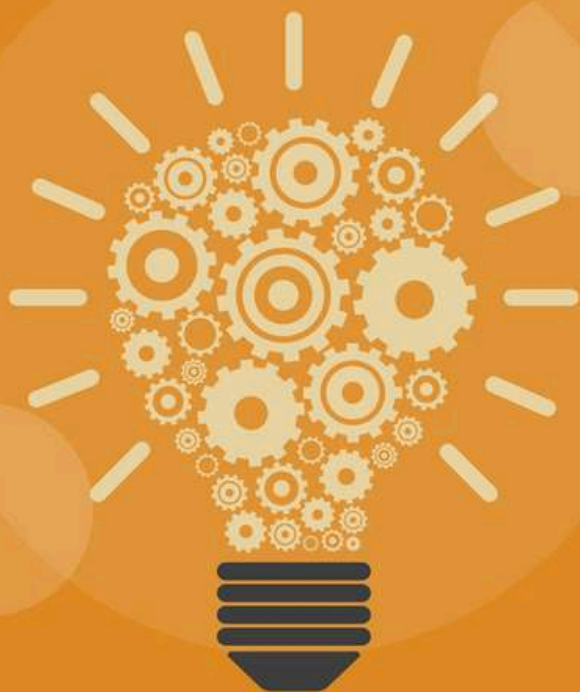

Omladinska politika **U FOKUSU**

2023.

OTVORENO KONKURSIMA

OTVORENO O KONKURSIMA

Omladinska politika u fokusu

*Analiza javnih konkursa realizovanih tokom 2023.godine u 25 JLS
u AP Vojvodini koji su za cilj imali podršku programima i
projektima u oblasti razvoja sporta i omladine i bili namenjeni
udruženjima mladih i za mlade*

Autorski tim BUMa:

Aleksandar Đekić
Gordana Adamov

Beograd, 2025. godina

SADRŽAJ

Uvodna reč autorskog tima	6
Ključni aspekti Zakona o mladima	6
Nacionalna strategija za mlade	7
Lokalna akta kao osnov finansiranja udruženja u oblasti omladinske politike	7
Finansiranje omladinske politike na lokalnom nivou	9
Razlozi i svrha izdvajanja sredstava	9
Procedure izdvajanja sredstava	10
Građanski monitoring javnih konkursa u oblasti omladinske politike	13
Kontekst analize	14
Detaljna analiza	15
Kategorizacija prema veličini lokalnih samouprava	16
Geografska distribucija	17
Ekonomska razvijenost	17
Dubinska analiza lokalnih samouprava koje finansiraju omladinsku politiku	18
Analiza JLS koje ne finansiraju omladinsku politiku	18
Ključni izazovi i prepreke u finansiranju omladinske politike	19
Uočene nelogičnosti i nepravilnosti među projekatima odobrenom od strane mapiranih JLS	21
Moguća objašnjenja	25
Zaključak	26
Ključne preporuke za unapređenje konkursnog finansiranja	27

Uvodna reč autorskog tima

Pred vama je istraživanje u kom je autorski tim BUMa na uzorku od dvadeset lokalnih samouprava sa teritorije Republike Srbije, kroz građanski monitoring, pokušao da kroz primere prikaže, sa jedne strane budžetsko finansiranje omladinske politike u nekoliko regiona u Srbiji, a sa druge strane nelogičnosti, nepravilnosti i neregularnosti istih.

Na početku ćemo se osvrnuti na **Zakon o mladima Republike Srbije** ("Službeni glasnik RS", br. 50/2011) koji predstavlja temeljni pravni dokument koji uređuje mere i aktivnosti koje preduzimaju država, autonomna pokrajina i jedinice lokalne samouprave u cilju unapređenja društvenog položaja mladih i stvaranja uslova za ostvarivanje njihovih potreba i interesa.

Ključni aspekti Zakona o mladima

Definicija mladih: *Zakon definiše mlade kao osobe od 15 do 30 godina starosti.*

Načela omladinske politike: *Jednakost, odgovornost, solidarnost, saradnja, aktivno učešće mladih, interkulturalnost.*

Institucionalni okvir: *Zakon predviđa osnivanje Saveta za mlade na nacionalnom, pokrajinskom i lokalnom nivou, kao i formiranje kancelarija za mlade.*

Omladinske organizacije: *Definiše status omladinskih organizacija, udruženja mladih i udruženja za mlade.*

Finansiranje programa i projekata: Postavlja osnov za finansiranje programa i projekata od javnog interesa u oblasti omladinske politike.

Nacionalna strategija za mlade

Nacionalna strategija za mlade predstavlja dokument kojim se utvrđuju osnovni principi, pravci delovanja i očekivani rezultati delovanja svih subjekata omladinske politike ka unapređenju društvenog položaja mladih i stvaranju uslova za ostvarivanje njihovih prava i interesa.

Ključni elementi strategije su **strateški ciljevi** koji obuhvataju različite oblasti života mladih: obrazovanje, zapošljavanje, zdravlje, aktivno učešće, bezbednost, socijalna uključenost, mobilnost, informisanje i dr. **indikator** **uspešnosti** za praćenje realizacije ciljeva, **akcioni plan** za implementaciju strategije, koji detaljno razrađuje aktivnosti, nosioce, rokove i potrebna sredstva gde je eksplicitno navedeno da su jedni od nosilaca i **jedinice lokalnih samouprava**.

Lokalna akta kao osnov finansiranja udruženja u oblasti omladinske politike

Na nivou lokalnih samouprava, ključna akta koja se odnose na omladinsku politiku i na kojima se zasniva finansiranje i sufinansiranje omladinske politike su:

Lokalna strategija za mlade: Strateški dokument koji definiše strategije, ciljeve i aktivnosti, odnosno sadrži akcioni plan sa jasnim merama za rešavanje potreba mladih na lokalnom nivou i koje trebaju da budu inicijalni osnov za implementiranje aktivnosti odnosno projekata udruženja na lokalnom nivou u oblasti omladinske politike.

Odluka o osnivanju kancelarije za mlade: Definiše institucionalnu infrastrukturu za sprovođenje omladinske politike, ali često u praksi kancelarije za mlade funkcionišu po principima udruženja, čime je obesmišljeno njihovo postojanje i smisao, dok samo u slučajevima većih gradova su ustrojene u formalnom smislu podrške i veze između mladih i jedinica lokalne samouprave, a ako sagledamo i upliv politike u funkcionisanje lokalnih kancelarija za mlade definitivno je obesmišljeno postojanje ovakvog tipa infrastrukture.

Odluka o formiranju lokalnog Saveta za mlade: Ustanovljava savetodavno telo koje uključuje predstavnike mladih u proces donošenja odluka. Obavezno postojanje ovog tela nije zakonska norma, te u lokalnim sredinama gde i postoje Saveti za mlade upitna je njihova funkcionalnost, ali pre svega i savetodavni domet.

Pravilnici o finansiranju programa i projekata od javnog interesa u oblasti omladinske politike su u najvećoj meri objedinjeni sa drugim Pravilnicima o finansiranju udruženja građana, a trebali bi da regulišu regulišu procedure za raspodelu sredstava, kao i za pravdanje realizovanih programa i projekata što se u praksi pokazalo bez značajnijih rezultata.

Finansiranje omladinske politike na lokalnom nivou

Zakonski osnov za finansiranje

Lokalne samouprave izdvajaju sredstva za konkurse i sufinansiranje omladinske politike na osnovu:

Zakona o mladima: Član 26. propisuje da se finansiranje potreba i interesa mladih u jedinici lokalne samouprave vrši u skladu sa interesima i potrebama jedinice lokalne samouprave i njenim ekonomskim mogućnostima.

Zakona o lokalnoj samoupravi: Daje opšti pravni okvir za finansiranje svih aktivnosti koje su u nadležnosti lokalnih samouprava, uključujući i omladinsku politiku.

Zakona o udruženjima: Reguliše finansiranje programa od javnog interesa koje realizuju udruženja građana, uključujući i omladinske organizacije.

Zakona o budžetskom sistemu: Uređuje planiranje, pripremu i izvršenje budžeta, uključujući i sredstva za omladinsku politiku.

Lokalnih Strategija sa akcionim planovima za mlade: Sadrže finansijski plan za implementaciju predviđenih aktivnosti.

Razlozi i svrha izdvajanja sredstava

Lokalne samouprave bi trebalo da izdvajaju sredstva za konkurse i sufinansiranje omladinske politike iz sledećih razloga:

Implementacija strateških ciljeva: Sredstva se usmeravaju ka ostvarivanju ciljeva definisanih u Nacionalnoj strategiji za mlade i lokalnim Strategijama sa akcionim planovima.

Podrška aktivnom učešću mladih: Finansiranje projekata omogućava mladima da aktivno učestvuju u društvenom životu i razvijaju svoje potencijale.

Rešavanje lokalnih problema: Projekti mladih često targetiraju specifične probleme u lokalnoj zajednici, doprinoseći tako opštem razvoju.

Prevenција socijalnih problema: Mnogi omladinski projekti imaju preventivni karakter u odnosu na rizična ponašanja, nezaposlenost, socijalnu isključenost i sl.

Investicija u ljudski kapital: Ulaganje u mlade predstavlja investiciju u budući razvoj lokalne zajednice.

Participativno budžetiranje: Kroz procese konsultacija sa mladima, lokalne samouprave osiguravaju da budžet odražava stvarne potrebe mladih.

Procedure izdvajanja sredstava

Lokalne samouprave izdvajaju sredstva za omladinsku politiku kroz sledeće procedure:

Javni konkursi: Najčešći mehanizam za raspodelu sredstava, gde se javno objavljuju uslovi konkursa, kriterijumi za evaluaciju projekata i iznosi sredstava, što je fokus ovog istraživanja.

Direktno finansiranje kancelarija za mlade: Obezbeđuje se budžet za funkcionisanje lokalnih kancelarija za mlade.

Sufinansiranje projekata: Lokalne samouprave često učestvuju kao sufinansijeri u projektima koje primarno finansiraju drugi donatori (ministarstva, EU, međunarodne organizacije).

Institucionalna podrška: Obezbeđivanje prostora, opreme i drugih resursa za rad omladinskih organizacija i realizaciju omladinskih aktivnosti, kao i funkcionisanje omladinskih centara.

Programsko budžetiranje: Definisanje posebnog programskog budžeta za oblasti omladinske politike, sa jasno definisanim ciljevima, aktivnostima i indikatorima.

Prioritetne oblasti finansiranja

Lokalne samouprave bi trebalo usmeravaju sredstva ka predefinisanim prioritetnim oblastima koje su obrađene u lokalnim Strategijama i drugim aktima, dok u praksi često imamo situaciju da ne postoji veza između implementirane projektne ideje i akata sa kojima bi ta ideja mogla da se uveže. Najzastupljenije teme koje se realizuju od strane udruženja mladih i za mlade su:

Zapošljavanje mladih: Programi za povećanje zapošljivosti, karijernog vođenja i savetovanja.

Neformalno obrazovanje: Razvoj kompetencija koje nisu obuhvaćene formalnim obrazovanjem.

Zdravlje i zdravi stilovi života: Promocija zdravih navika i prevencija rizičnih ponašanja.

Aktivizam i volonterizam: Podsticanje građanskog aktivizma i volonterskih aktivnosti.

Kultura i slobodno vreme: Kreativno i kvalitetno provođenje slobodnog vremena.

Socijalna inkluzija: Programi za uključivanje mladih iz osetljivih grupa.

Mobilnost i informisanje: Podrška mobilnosti mladih i unapređenju informisanosti.

Ekologija i održivi razvoj: Projekti usmereni na očuvanje životne sredine i promociju održivog razvoja.

Svaka lokalna samouprava može imati posebne prioritete u zavisnosti od lokalnog konteksta i potreba mladih u toj zajednici, što se obično definiše kroz procese izrade lokalnih Strategija i akcionih planova za mlade, ali se u praksi finansiraju i sasvim teme.

Ova analiza rađena kroz građanski monitoring, s obzirom na količinu i ozbiljnost problema, trebalo bi da posluži kao povod za dalje i efektivnije uključivanje stručne javnosti i svih drugih zainteresovanih strana, kako bi se uklonili otkriveni problemi u postupanju institucija, loše tumačenje pravnog okvira, nenamenska potrošnja, a sve to kako bi se istinski doprinelo borbi za ionako narušenu omladinsku politiku iz različitih uglova.

Autorski tim BUM Bečej

Građanski monitoring javnih konkursa u oblasti omladinske politike

Autorski tim je imao zadatak da kroz svoju analizu obuhvati ukupno 20 lokalnih samouprava iz različitih delova Republike Srbije, dok je u praksi obuhvaćeno 25 lokalnih samouprava s obzirom na to da je značajan broj opština i gradova koji u praksi ne finansira programe i rojekte namenjenih razvoju i sprovođenju omladinske politike. Ovom analizom su obuhvaćene sledeće lokalne samouprave: Apatin, Crna Trava, Čačak, Čuprija, Dimitrovgrad, Ivanjica, Kragujevac, Leskovac, Loznica, Lebane, Majdanpek, Niš, Odžaci, Pančevo, Plandište, Pirot, Požarevac, Sombor, Šabac, Senta, Subotica, Sjenica, Vranje, Vlasotince i Žitište.

Projektni tim je na osnovu člana 15. Stav 1. Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja („Službeni glasnik RS“, br. 120/04, 54/07, 104/09 i 36/10) zahtevao da jedinice lokalnih samouprava (Član 16. Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja) dostave sledeće informacije:

Kopije integralnih dokumenata koja sadrže informacije o finansiranju programa i projekata iz oblasti omladinske politike u 2023. godini putem konkursa za udruženja građana i to: Konkurs, javni poziv, imenovanje Komisije, zapisnici Komisije, bodovne liste, ugovori sa udruženjima građana, pravdanja sredstava od strane udruženja građana – narativni i finansijski izveštaji o pravdanju dodeljenih sredstava.

Na osnovu prikupljenih informacija od javnog značaja i informacija dostupnih na zvaničnim internet prezentacijama posmatranih

gradova i opština uočili smo niz nelogičnosti i problematičnih situacija.

Sa inicijalnih 20 lokalnih samouprava uzorak je proširen na 25 kako bismo pokušali dobiti bolju sliku sa terena.

Kontekst analize

Omladinska politika predstavlja jedan od ključnih instrumenata za dugoročni razvoj svake društvene zajednice. Kroz sistemski pristup rešavanju problema mladih i stvaranju uslova za njihov razvoj, lokalne samouprave direktno utiču na demografsku budućnost svojih zajednica i kvalitet života svih građana. Republika Srbija je kroz donošenje Zakona o mladima 2011. godine uspostavila pravni okvir koji predviđa aktivnu ulogu lokalnih samouprava u kreiranju i finansiranju omladinske politike.

Analiza koja sledi zasnovana je na podacima o finansiranju omladinske politike u 25 lokalnih samouprava (opština i gradova) na teritoriji Republike Srbije tokom 2023. godine, dobijenim kroz zahteve za informacije od javnog značaja. Ovi podaci značajno dopirnose jedinstvenom uvidu u stvarno stanje pismene zakonskog okvira na lokalnom nivou, kao i u disparitete koji postoje između različitih sredina.

Detaljna analiza

Od ukupno 25 analiziranih lokalnih samouprava:

16 lokalnih samouprava **(64%) je aktivno finansiralo programe i projekte** u oblasti omladinske politike kroz posebne konkurse

9 lokalnih samouprava **(36%) nije imalo namenska izdvajanja** za omladinsku politiku

Finansiranje omladinske politike u lokalnim samoupravama Srbije

Analiza 25 opština i gradova (2023. godina)

Geografska distribucija finansiranja

Izvor: Podaci dobijeni kroz zahteve za informacije od javnog značaja, 2023. godina

Ovaj odnos, iako na prvi pogled deluje pretežno pozitivan, zapravo otkriva zabrinjavajuću činjenicu da više od trećine lokalnih samouprava ne ispunjava svoje zakonske obaveze i strateške ciljeve u oblasti omladinske politike.

Kategorizacija prema veličini lokalnih samouprava

Analiza pokazuje jasnu korelaciju između veličine lokalne samouprave i verovatnoće finansiranja omladinske politike:

Veliki gradovi (preko 100.000 stanovnika):

- 10 od 11 velikih gradova (91%) finansira omladinsku politiku
- Samo 1 veliki grad (Loznica) ne finansira omladinsku politiku

Opštine srednje veličine (30.000-100.000 stanovnika):

- 4 od 7 opština srednje veličine (57%) finansira omladinsku politiku
- 3 opštine srednje veličine (43%) ne finansira omladinsku politiku

Male opštine (manje od 30.000 stanovnika):

- 2 od 7 malih opština (29%) finansira omladinsku politiku
- 5 malih opština (71%) ne finansira omladinsku politiku

Ova kategorizacija jasno ukazuje na trend da što je lokalna samouprava manja, veća je verovatnoća da neće imati sistemsko finansiranje omladinske politike.

Geografska distribucija

Posmatrajući geografsku distribuciju, mogu se uočiti dodatni obrasci:

Regionalna neujednačenost:

- Vojvodina: 5 od 8 analiziranih lokalnih samouprava (63%) finansira omladinsku politiku
- Centralna Srbija: 8 od 11 analiziranih lokalnih samouprava (73%) finansira omladinsku politiku
- Južna i Istočna Srbija: 3 od 6 analiziranih lokalnih samouprava (50%) finansira omladinsku politiku

Ekonomska razvijenost

- Od lokalnih samouprava koje pripadaju prvoj i drugoj grupi po razvijenosti, 12 od 15 (80%) finansira omladinsku politiku
- Od lokalnih samouprava koje pripadaju trećoj i četvrtoj grupi po razvijenosti, samo 4 od 10 (40%) finansira omladinsku politiku

Ovo ukazuje na značajan uticaj ekonomske razvijenosti na spremnost i mogućnost lokalne samouprave da finansira programe namenjene mladima.

Dubinska analiza lokalnih samouprava koje finansiraju omladinsku politiku

Lokalne samouprave koje finansiraju omladinsku politiku uglavnom to čine kroz:

Posebne konkurse za omladinske projekte, Godišnje konkurse za finansiranje projekata u oblasti omladinske politike sa jasno definisanim prioritetima, posebnu budžetsku liniju za projekte iz omladinske politike, konkurs za programe i projekte u oblasti omladinske politike sa detaljnim kriterijumima za ocenjivanje,

Institucionalna infrastruktura se vidi u većim gradovima gde se navodi da Kancelarija za mlade koja koordinira implementaciju omladinske politike ili da saveti za mlade učestvuju u kreiranju prioriteta, za šta nismo imali poseban mehanizam provere.

Programski pristup gde lokalne samouprave imaju posebne programe za zapošljavanje mladih, preduzetništvo i volonterizam, programe neformalnog obrazovanja i kulturno-umetničkih aktivnosti za mlade, fokus na projektima mobilnosti mladih i međunarodnoj saradnji i slične aktivnosti usklađene sa strateškim dokumentima.

Analiza JLS koje ne finansiraju omladinsku politiku

Među lokalnim samoupravama koje ne finansiraju omladinsku politiku mogu se uočiti različiti obrasci:

Potpuno odsustvo finansiranja gde postoje ni posebni konkursi za omladinsku politiku ni finansiranje kroz opšte konkurse, a mladi kao ciljna grupa nisu prepoznati u strateškim dokumentima

Formalno odsustvo uz alternativne mehanizme gde ne postoji poseban konkurs za omladinsku politiku, ali se omladinske organizacije finansiraju kroz opšte konkurse za udruženja građana ili postoji indirektna podrška kroz druge budžetske linije (sport, kultura, socijalna zaštita) što nije sistemska podrška omladinskoj politici.

Takođe postoje i primeri privremenog odsustva finansiranja, gde su u prethodnim godinama su postojali konkursi, ali u 2023. godini nisu raspisani.

Svakako ključni problem se ogleda u finansijama gde postojeći lokalni akcioni planovi za mlade nisu praćeni adekvatnim budžetima

Ključni izazovi i prepreke u finansiranju omladinske politike

Detaljnija analiza lokalnih samouprava koje ne finansiraju omladinsku politiku otkriva nekoliko ključnih izazova:

Male opštine sa ograničenim fiskalnim kapacitetima ili visok stepen zaduženosti koji ograničava diskreciona budžetska izdvajanja

Nepostojanje kancelarija za mlade, neaktivni ili nepostojeći lokalni saveti za mlade, kao i nepostojanje lokalnih strategija i pratećih akcionih planova za mlade ili što je uobičajena pojava da su strategije i planovi jednostavno istekli.

Ključni strukturni problemi u manjim sredinama se ogledaju u depopulaciji i starenju stanovništva, kao i nedostatak aktivnih omladinskih organizacija koje bi aplicirale na konkurse, ali i

nedostatak političke volje i prepoznavanja značaja omladinske politike.

Primarne administrativne prepreke sa kojima se mladi susreću su komplikovane procedure za registraciju i finansiranje omladinskih udruženja, kao i nedostatak znanja i veština za pisanje projekata kod lokalnih omladinskih organizacija, ali pre svega nedovoljna transparentnost u dodeli sredstava.

Nefinansiranje omladinske politike na lokalnom nivou stvara niz sistemskih problema:

Demografski izazovi jedan od najvećih izazova, pogoršanje već nepovoljne demografske slike, posebno u nerazvijenim opštinama, ubrzanje procesa "odliva mozgova" iz manjih sredina ka većim gradovima i inostranstvu, nemogućnost zadržavanja mladih, visokoobrazovanih kadrova u manjim sredinama. Povećanje stope nezaposlenosti mladih ili nedovoljan razvoj njihovih veština u formalnom obrazovanju, kao i smanjenje socijalne kohezije i povećanje socijalne isključenosti, pogotovo nakon korona perioda. Nedostatak sistemskih mera su takođe i propuštene prilike za lokalni ekonomski razvoj kroz omladinsko preduzetništvo.

Politički izazovi u ovim lokalnim samoupravama se ogledaju u smanjenom učešću mladih u procesima donošenja odluka, nerazvijeoj kulturi građanskog aktivizma i volonterizma, kao i marginalizaciji mladih kao društvene grupe u političkom diskursu.

Tokom sporvođenja ove Analize uočene su brojne nepravilnost, nelogičnosti i nedoslednosi kada je reč o:

a) samim javnim pozivima,

- b) posebnim uslovima konkursa (koji nisu nužno i smisleni)
- c) odabranim projektima
- d) šta je sve finasirano, a nije iz oblasti omladinske. politike

Uočene nelogičnosti i nepravilnosti među projekatima odobrenom od strane mapiranih JLS

- 1. Nesrazmera između bodova i odobrenih sredstava,**
negativna korelacija između broja bodova i visine odobrenih sredstava
 - Projekat sa najviše bodova dobija najmanje sredstava
 - Projekat sa najmanje bodova dobio je najviše sredstava
- 2. Nesrazmera između traženih i odobrenih sredstava:**
 - Budžet za sprovođenje pojedinih projekata često biva odobren u 40-50% manjem iznosu od traženog
 - Umanjenja bužeta za projekte koji su dobili anje od određenog broja bodova su drastična - od 1% do 55%
 - Ne postoji obrazloženje za odluke o dodeli iznosa koji su značajno niži od traženih

3. **Velika razlika uvisini budžeta odobrenih projekata:** Postoji nesrazmerno velika razlika između najviše i najniže finansiranog projekta u ovoj oblasti, što nije u direktnoj korelaciji sa brojem dodeljenih bodova.
4. **Nedoslednost datuma podnošenja:** i dalje je prisutna praska prihvatanja predloga projekta koji su podneti nakon isteka roka;
5. **Identičan delovodni broj za sve projekte odobrene o okvrujednoj javnog poziva**
6. **Formalni nedostaci prilikom ocene predloženih projekata:**
 - U zapisnicima se ne navodi detaljna evaluacija projekata prema kriterijumima navedenim u konkursu;
 - Ne postoji obrazloženje kako su određeni iznosi sredstava za svaki projekat, osim konstatacije da Komisija "predlaže da se svi podneti projekti prihvate u celosti";
 - Nije jasno kako su projekti kategorisani prema oblastima navedenim u javnom konkursu i da li su sredstva dodeljena u okvirima predviđenim za svaku oblast.
7. **Nedovoljno precizno obrazloženje razloga odbijanja**
 - Ne navodi se konkretno koji uslovi nisu ispunjeni za svaki pojedinačni projekat
 - Pozivanje isključivo na tačku iz Javnog konkursa u kojoj se navode kriterijumi za ocenjivanje projekata
8. **Finansiranje aktivnosti koje nisu u domenu omladinske politike,** tj. nisu usmerene na unapređenje položaja mladih:

- Primetna praksa odobravanja projekata čija ciljan grupa nisu mčadi, već deca predškolskog i osnovnoškolskog uzrasta
- Među odobrenim projektima su i oni čiji je cilj kvalitetnije provođenje slobodnog vremena i negovanja zdravih stilova života dece kroz različite aktivnosti, ali sa fokusom na sport.
- U samom pozivu bilo je jasno navedeno da će prednosti u finansiranju imati projekti koji nisu direktno usmereni na unapređene omladinske politike na lokalnom nivou, nego na dodatnu promociji nekog lokalnog događaja/jubuleja.

9. Nedoslednost u tretmanu udruženja:

- pravo učešća na konkursu imaju učenički i studentski parlamenti srednjih i visokih škola sa teritorije JLS koja je raspisala konkurs
- Pravo učešća na konkursu imala su udruženja registrovana kao sportska udruženja, iako to nije bio eksplicitno navedeno u sklovima konkursa.

10. Netransparentnost procesa odlučivanja / bodovanja:

- Nije jasno da li su svi kriterijumi jednako vrednovani
- Rešenje ne navodi kriterijume po kojima su određeni iznosi dodeljeni, iako je u javnom konkursu bilo navedeno bodovanje
- U odluci nema detaljnog obrazloženja kako su tačno bodovani projekti
- Nedostaje jasno objašnjenje zašto postoji razlika u procentu odobrenih sredstava u odnosu na tražena

- Zabeleženi slučajevi odbijanja predloga projekta bez datog obrazloženja
- Kratko vreme razmatranja projekata (npr. 30 minuta za 3 projekta)
- Ceo iznos sredstava za javni konkurs dodeljen je samo jednom udruženju/projektu.

11. Sukob interesa:

- Zakonski zastupnici podržanih udruženja su zaposleni i/ili članovi Komisije za odabir projekata u lokanoj samoupravi koja je objavila javni poziv.
- Zakonski zastupnici u nekoliko podržanih udruženja su bliski srđodnici (braća).

12. Značajna razlika između planiranih i dodeljenih sredstava:

- Na pojedinim konkursima raspodeljen je značajno mali deo ukupno planiranih sredstava (npr. tek nešto više od 15%). To može ukazivati na nekoliko mogućih problema:
 - Nedovoljan broj kvalitetnih prijava
 - Prestrogi kriterijumi ocenjivanja
 - Nedovoljna promocija konkursa među potencijalnim aplikantima

13. Kasno raspisivanje konkursa:

- Pojedini konkursi bili su raspisani tek polovinom godine, što znači da je za realizaciju ostavljeno relativno kratko vreme,

tj. manje od 5 meseci (posebno uzimajući u obzir administrativne procedure potpisivanja ugovora).

14. Datum donošenja rešenja: Rešenje je doneto nakon više od 35 dana u odnosu na datum objavljivanja liste rangiranih predloga. Ovo dodatno skraćuje vreme za realizaciju projekata, koji po uslovima konkursa mogu trajati i do 5 meseci.

15. Neopravdanost potrošenih sredstava:

- 49% ukupnog budžeta jednog od odobrenih projekata potrošeno je na zarade jednog radnika, a u opisu aktivnosti ovaj zaposleni se pominje za "održavanje prostorija, staranje o redu i miru"
- Značajan deo odobrenih sredstava kod većine projekata odlazi na troškove osoblja i honorare, više od 50% a u pojedinim slučajevima i do 90% ukupnog budžeta.

Moguća objašnjenja

1. Neujednačenost između bodovanja i finansiranja:

- Analiza ukazuje da visina dodeljenih sredstava više zavisi od prirode projekta i traženog iznosa, nego od broja bodova
- Redovne godišnje aktivnosti jednog udruženja dobile su najveću podršku uprkos najnižem broju bodova, što sugeriše da je komisija dala prioritet kontinuiranim aktivnostima za mlade

2. Značajno odstupanje od planiranog budžeta:

- Uočena praksa da se raspodeti tek nešto više od polovine ukupno opredeljenih sredstava za budžet konkursa.
- Nedostaje objašnjenje zašto nije raspodeljen ceo iznos sredstava kada su svi budžeti odobrenih projekta znatno umanjeni

3. Potencijalni proceduralni propusti:

- Nedovoljno obrazloženje za projekte koji su odbijeni
- Nedoslednost u primeni kriterijuma za ocenjivanje
- Značajan broj odobrenih projekata (u nekim JLS čak i 50%) je zapravo iz oblasti sporta

Zaključak

Analiza finansiranja programa i projekata namenjenih unapređenju omladinske politike u 25 lokalnih samouprava u Srbiji pokazuje značajne disparitete koji prate obrasce ekonomske razvijenosti, veličine lokalnih samouprava i institucionalne razvijenosti. Činjenica da više od trećine analiziranih lokalnih samouprava (36%) ne izdvaja namenska sredstva za omladinsku politiku predstavlja ozbiljan izazov za ostvarivanje nacionalnih strateških ciljeva u ovoj oblasti.

Ovi dispariteti imaju direktne posledice na kvalitet života mladih u različitim sredinama, produbljujući već postojeće regionalne

nejednakosti i doprinoseći negativnim demografskim trendovima. Posebno zabrinjava što su upravo manje i ekonomski nerazvijenije opštine te koje češće ne finansiraju omladinsku politiku, iako su to sredine koje se već suočavaju sa značajnim odlivom mladog stanovništva.

Rešavanje ovog problema zahteva koordiniran pristup na svim nivoima, od nacionalnog do lokalnog, uz aktivno učešće samih mladih. Neophodno je jačanje zakonskog okvira, unapređenje institucionalnih kapaciteta, obezbeđivanje adekvatnih finansijskih mehanizama i kontinuirano podizanje svesti o značaju ulaganja u mlade kao najvažniji resurs svake zajednice.

Samo kroz sistemsko i dugoročno ulaganje u omladinsku politiku, Srbija može stvoriti uslove za zadržavanje mladih i korišćenje njihovih potencijala za opšti društveni i ekonomski razvoj.

Ključne preporuke za unapređenje konkursnog finansiranja

- Uvođenje obaveznog minimalnog procenta budžeta za finansiranje omladinske politike (npr. 0,5-1% lokalnog budžeta)
- Uvođenje uniformnog informacionog sistema za finansiranje omladinske politike na nacionalnom, pokrajinskom i lokalnom nivou
- Jačanje mehanizama nadzora nad primenom Zakona o mladima na lokalnom nivou

- Neophodno je eksplicitno razdvojiti finansiranje omladinske politike od finansiranja sporta i finansiranja aktivnosti za decu, kao i finansiranja programa namenjenim drugim ugroženim grupama
- Uvođenje sistema podsticaja i sankcija za (ne)sprovođenje omladinske politike
- Jačanje uloge Ministarstva turizma i omladine u pružanju podrške lokalnim samoupravama
- Unapređenje sistema monitoringa i evaluacije omladinske politike
- Uslovljavanje transfera sa nacionalnog nivoa postojanjem lokalnog finansiranja omladinske politike
- Uvođenje match-funding modela gde nacionalni nivo obezbeđuje dodatna sredstva za lokalne samouprave koje izdvajaju za omladinsku politiku
- Kreiranje posebnog fonda za podršku omladinskoj politici u nerazvijenim opštinama
- Izrada ili ažuriranje lokalnih Strategija i akcionih planova za mlade uz široke konsultacije
- Uključivanje mladih u sve faze strateškog planiranja
- Povezivanje omladinske politike sa drugim strateškim dokumentima (lokalni ekonomski razvoj, socijalna zaštita, obrazovanje)
- Osnivanje ili reaktiviranje kancelarija za mlade i lokalnih Saveta za mlade sa eksplicitno definisanim opisima posla i ulogom u zajednici

- Obezbeđivanje adekvatnih ljudskih resursa za sprovođenje omladinske politike
- Uspostavljanje međusektorske saradnje unutar lokalne administracije
- Diverzifikacija izvora finansiranja (lokalni budžet, nacionalni fondovi, EU fondovi, donatori)
- Uvođenje participativnog budžetiranja za deo sredstava namenjenih mladima
- Razvoj mehanizama za merenje efikasnosti utrošenih sredstava
- Unapređenje veština za pisanje projekata i upravljanje projektnim ciklusom
- Razvoj kapaciteta za javno zagovaranje i lobiranje
- Uspostavljanje regionalnih i nacionalnih mreža za razmenu iskustava i dobrih praksi
- Aktivno učešće u procesu kreiranja lokalnih budžeta
- Redovno podnošenje inicijativa lokalnim samoupravama
- Podizanje svesti javnosti o značaju ulaganja u omladinsku politiku

[ANEKS I – Detaljan pregled analiziranih javnih konkursa po odabranim JLS](#)

Ova analiza sprovedena je u okviru projekta okvira projekta „Javno o javnim konkursima“ (Openly about the open calls) koji zajedno sprovode Građanske inicijative i BIRN Srbija, uz podršku Britanske ambasade u Beogradu.

Mišljenja u ovoj publikaciji su isključivo odgovornost autora i ne odražavaju nužno stavove Građanskih inicijativa.

Za svako korišćenje, umnožavanje i stavljanje u promet dela teksta ili teksta u celini potrebna je saglasnost Građanskih inicijativa